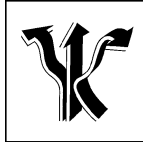

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА
дисципліни
“ПРАВОВІ ОСНОВИ
ФІНАНСОВО-ГРОШОВОЇ СИСТЕМИ
УКРАЇНИ”
(для спеціалістів)

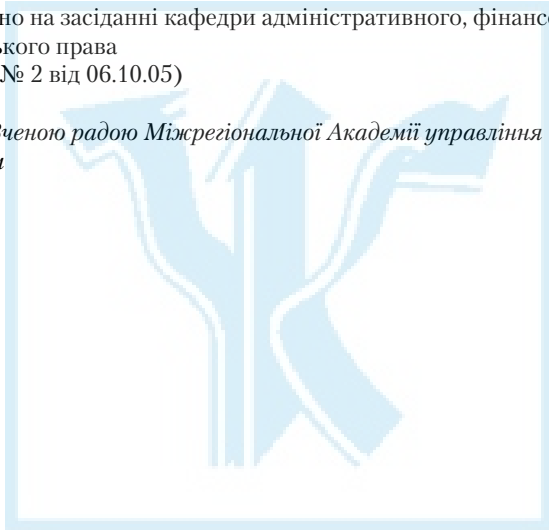
МАУП

Київ 2005

Підготовлено доцентом кафедри адміністративного, фінансового та банківського права *О. О. Качаном*

Затверджено на засіданні кафедри адміністративного, фінансового та банківського права
(протокол № 2 від 06.10.05)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Качан О. О. Навчальна програма дисципліни “Правові основи фінансово-грошової системи в Україні” (для спеціалістів). — К.: МАУП, 2005. — 24 с.

Навчальна програма містить пояснювальну записку, навчально-тематичний план, програмний матеріал до вивчення дисципліни “Правові основи фінансово-грошової системи в Україні”, питання для самоконтролю, а також список рекомендованої літератури.

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2005

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Метою курсу є оволодіння студентами на основі знань законів, категорій теорії фінансового права, уміннями та навичками їх застосування для аналізу діяльності суб'єктів фінансово-правових відносин. Цей курс надає можливість майбутнім юристам і фахівцям з фінансів і банківської справи підготуватись для деталізованих і поглиблених теоретичних курсів “Банківське право”, “Правове регулювання вексельного обігу”, “Фінансове право”, “Податкове право” та ін.

Завдання курсу: під час лекційних і семінарських занять дати студентам теоретичні знання, навчити аналізувати нормативно-правову базу та вирішувати питання юридичного характеру фінансово-грошової системи України.

Для України, яка йде шляхом творення незалежної демократичної і правової держави, формування та вдосконалення фінансово-грошової системи і бюджету є одним з найважливіших чинників державотворення. Йдеться про створення ґрунтовної правової бази, яка дасть можливість стабілізувати економіку в країні та підприємницьку сферу в ринкових відносинах сьогодні. Така взаємозалежність впливає з того, що фінанси — економічна категорія. Вони можуть існувати лише в умовах товарного виробництва, функціонування товарно-грошових систем. Основним джерелом дохідної частини бюджету в умовах ринкових відносин стають податки, які сплачують комерційні структури, підприємці, громадяни. Але, на жаль, правовий інститут в Україні поки що недосконалий. Змінюється в сучасних умовах порядок витрачання бюджетних коштів. Виникає потреба в детальнішому вивченні їх правового регулювання.

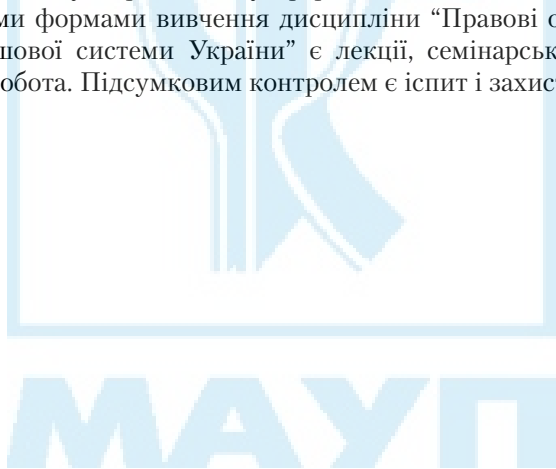
Протягом тисячоліть Україна, як видно з її економічної історії, ніколи не мала своєї незалежної фінансової системи і власного державного бюджету. В період стародавньої економічної історії відносини будувались на основі простого товарообігу. В VI–VIII ст. в Середньому Придніпров'ї зароджується, а в період IX–XII ст. (ранньофеодальна Київська держава) починає діяти в умовах натурального господарства данина як “система” формування доходів держави, великого князя і бояр. Так само і пізніше — в період розпаду Київської держави (XII–XIII ст.). В цей період Європа вже прийшла до використання системи фінансів, Україна лише була об'єктом експлуатації і пограбування. Не могла сформуватись фінансова система під час навали на українські землі татаро-монголів, литовських, польсь-

ких та інших іноземних загарбників (понад чотири століття), а також за часів панування Російської імперії (середина XVII ст. — 1917 р.). За таких умов про фінанси і бюджет України — держави, й мови не могло бути.

Не на краще складалася фінансова доля України і в період після революції 1917 р. Відомо, що до проголошення незалежності України фінанси і бюджет були похідними від розмірів, які встановлювались союзним центром, адміністративною верхівкою централізованої держави.

Слід підкреслити, що на фінансову науку покладено вивчення законів і закономірностей виникнення, розвитку і функціонування системи грошових відносин. З допомогою знання цих відносин потрібно виробити ефективний механізм формування, використання доходів, фондів і резервів, забезпечити їх дійове функціонування. Тому студентам треба чітко уявляти важливість цього курсу для своєї майбутньої діяльності як в галузі права, так і у сфері економічних відносин.

Основними формами вивчення дисципліни “Правові основи фінансово-грошової системи України” є лекції, семінарські заняття, самостійна робота. Підсумковим контролем є іспит і захист курсової роботи.

НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
вивчення дисципліни
“ПРАВОВІ ОСНОВИ ФІНАНСОВО-ГРОШОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ”

№ пор.	Назва теми
1	Грошово-кредитна політика
2	Фінансова діяльність держави, її правові аспекти
3	Система оподаткування в Україні. Непрямі податки
4	Грошова система — встановлена державою форма організації грошового обігу в країні
5	Бюджетна система та бюджетна політика
6	Правове регулювання позабюджетних фондів
7	Правовий режим цільових і позабюджетних фондів коштів
8	Банківська система України
9	Правові основи банківського кредитування
10	Правові засади державного кредиту. Правові основи страхування
11	Правове регулювання валютних операцій в Україні. Валютний контроль
12	Правові основи фінансового контролю в Україні

ПРОГРАМНИЙ МАТЕРІАЛ
до вивчення дисципліни
“ПРАВОВІ ОСНОВИ ФІНАНСОВО-ГРОШОВОЇ
СИСТЕМИ УКРАЇНИ”

Тема 1. Грошово-кредитна політика

Суть і роль грошово-кредитної політики. Визначення стратегії і тактики грошово-кредитної політики. Цілі грошово-кредитної політики: кінцеві, проміжні, оперативні. Узгодження цілей грошово-кредитної політики з економічною політикою Уряду. Основні напрямки грошово-кредитної політики: їх зміст, порядок розробки та прийняття.

Інструменти реалізації грошово-кредитної політики. Класифікація інструментів грошово-кредитної політики. Інструменти (засоби) адміністративного та економічного впливу на розвиток економіки країни. Інструменти загального і селективного впливу НБУ на грошово-кредитний ринок: їх склад, спрямованість і майстерність вибору. Політика “дешевих грошей” (грошово-кредитної експансії) та “дорогих грошей” (грошово-кредитної рестрикції).

Політика обов’язкових резервних вимог. Поняття політики обов’язкових резервних вимог. Призначення норми мінімальних обов’язкових резервів комерційних банків. Фактори, що впливають на величину норми мінімальних обов’язкових резервів і порядок їх розрахунку. Контроль НБУ за дотриманням комерційними банками обов’язкових резервних вимог.

Політика рефінансування. Поняття рефінансування та шляхи його здійснення. Методи рефінансування та умови їх застосування. Аукціони кредитних ресурсів. Операції РЕПО. Регулювання базової процентної ставки НБУ і фактори, що при цьому враховуються.

Політика відкритого ринку. Суть політики відкритого ринку, її місце в регульованні грошово-кредитного ринку та економіки країни. Об’єкти і види операцій на відкритому ринку. Механізм здійснення операцій на відкритому ринку. Види РЕПО. Угоди РЕПО та їх зміст. Механізм проведення операцій РЕПО. Місце операцій на відкритому ринку у проведенні грошово-кредитної політики НБУ.

Література [1; 3; 76; 89; 107; 116]

Тема 2. Фінансова діяльність держави, її правові аспекти

Поняття фінансової діяльності держави. Принципи фінансової діяльності держави. Методи фінансової діяльності держави. Методи формування грошових фондів. Методи розподілу грошових фондів. Дотація. Субвенція. Субсидія. Методи використання грошових фондів. Правова форма фінансової діяльності держави, фінансова політика. Органи управління державними фінансами. Правове положення Міністерства фінансів України. Правове положення Державного Казначейства України. Місцеві державні адміністрації в особі їх фінансових органів. Правове положення органів виконавчої влади, що здійснюють керівництво фінансами у зв’язку з виконанням своїх основних функцій та завдань.

Література [1; 16; 17; 19; 35; 50; 51; 126–128]

Тема 3. Фінансова система України

Поняття фінансової системи. Її правова природа та принципи функціонування. Фінанси матеріальної сфери виробництва – економічний базис фінансової системи. Фінанси бірж, акціонерних, посередницьких товариств, транспорту.

Державний бюджет – провідна ланка фінансів держави. Бюджети місцевих органів самоврядування. Соціальне страхування. Централізовані державні і недержавні фонди майнового і особистого страхування.

Фінанси банківсько-кредитної системи. Спеціальні фонди (стабілізації економіки, інноваційний, конверсійний, пенсійний, національний та ін.).

Література [4; 5; 9; 24; 98; 127]

Тема 4. Система оподаткування в Україні. Непрямі податки

Поняття і функції податків. Види податків та їх характеристика. Фіксований податок. Загальнодержавні податки і збори (обов'язкові платежі). Місцеві податки і збори (обов'язкові платежі). Принципи побудови системи оподаткування. Поняття податкового права. Податковий закон. Платники податків і зборів. Права і обов'язки платників податків і зборів. Об'єкти оподаткування. Предмет оподаткування (джерело сплати податку). Одиниця оподаткування. Строк сплати податку. Ставка оподаткування. Податкові пільги. Усунення подвійного оподаткування.

Правове регулювання непрямих податків. Акцизний збір. Податок на додану вартість. Платники податку. Об'єкт оподаткування. Ставки податку. Пільги щодо податку. Порядок нарахування та строки сплати податку на додану вартість. Мито та його види. Митна вартість. Звільнення від сплати мита. Митні збори.

Література [1; 13; 14; 20–23; 25; 26; 28; 31; 42–44; 90; 96; 103; 104; 113; 115; 123; 126–128]

Тема 5. Грошова система – встановлена державою форма організації грошового обігу в країні

Загальні елементи грошових систем. Грошові реформи і методи їх проведення. Інфляція. Емісія грошей. Емісійний механізм та емісій-

на система. Правові засади організації емісійних операцій. Емісійна дисципліна.

Література [15; 30; 47; 76; 81; 101; 106; 111; 124]

Тема 6. Бюджетна система та бюджетна політика

Сутність бюджетної системи. Бюджетне законодавство України. Аналіз Державного бюджету України. Управління державним боргом України 2000 року. Політичне значення бюджету та його роль у виконанні функцій держави.

Література [1; 6–8; 81; 93; 126]

Тема 7. Правове регулювання позабюджетних фондів

Поняття позабюджетних фондів та їх значимість у фінансово-кредитній системі держави. Фонд державного соціального страхування та Пенсійний фонд. Державний Фонд зайнятості населення. Позабюджетні фонди органів місцевого самоврядування. Інші позабюджетні фонди.

Література [1; 24–26; 33; 39; 87; 94]

Тема 8. Правовий режим цільових і позабюджетних фондів коштів

Поняття, класифікація і основи правового регулювання цільових державних і місцевих фондів коштів. Правовий режим цільових бюджетних фондів. Правовий режим державних позабюджетних фондів і цільових фондів коштів органів місцевого самоврядування.

Література [8; 13; 24; 26; 28; 32; 33; 40; 41; 58; 59]

Тема 9. Банківська система України

Дворівнева банківська система України. Місце і роль НБУ в суспільстві та державі.

Правове положення НБУ. НБУ – юридична особа. Економічна самостійність НБУ. Фонди та резерви. Кредитні ресурси. Операції НБУ. Діяльність НБУ щодо операцій з валютними цінностями. Підзвітність і взаємовідносини НБУ з Кабінетом Міністрів України, Президентом України. Взаємовідносини НБУ з центральними банками інших держав. Представництва Нацбанку. Управління Нацбанком. Повноваження Ради НБУ. Повноваження Голови НБУ. Структура НБУ. Нормативні акти НБУ.

Поняття комерційного банку. Правові основи діяльності комерційних банків в Україні. Види комерційних банків та їх правовий статус. Порядок створення комерційного банку. Відкриття філій та представництв комерційних банків. Особливості реєстрації банків за участю іноземного капіталу. Відкриття представництв іноземних банків в Україні. Порядок відкриття банківськими установами територіально відокремлених безбалансових відділень. Спілки та асоціації комерційних банків. Припинення діяльності комерційних банків. Статутний фонд. Резервний фонд. Резерв для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями комерційних банків. Операції комерційних банків. Ліцензування. Умови розширення ліцензії комерційного банку. Види ліцензій. Органи управління та структура комерційних банків. Кваліфікаційні вимоги до працівників комерційного банку.

Література [1–5; 9; 29; 34; 63; 66; 77; 95; 99; 100; 110]

Тема 10. Правові основи банківського кредитування

Правова основа банківського кредиту. Види банківського кредиту. Кредитні відносини між НБУ та комерційними банками. Кредитні відносини комерційного банку з позичальниками. Банківський кредит і джерела його формування. Порядок укладення кредитних договорів між банком і позичальником. Порядок одержання, використання та погашення банківських кредитів. Договір міжбанківського кредиту. Відповідальність за порушення зобов'язань по кредитному договору.

Банківські кредити, забезпечені заставою. Гарантовані банківські кредити. Банківські кредити з іншим забезпеченням (неустойка, поручительство, свідоцтво страхової організації). Правове регулювання одержання кредитів в іноземні валюти від іноземних кредиторів. Порядок одержання реєстраційного свідоцтва.

Процедура залучення уповноваженими банками кредитних ресурсів від іноземних банків-кредиторів. Державні гарантії щодо іноземних кредитів, які надаються Україні. Правове регулювання і використання іноземних кредитів, повернення яких гарантується Кабміном України.

Література [2; 10–12; 29; 34; 46; 53; 62; 77; 85; 95; 99; 100; 120; 121; 125]

**Тема 11. Правові засади державного кредиту.
Правові основи страхування**

Поняття і функції державного кредиту. Внутрішній державний борг. Державне регулювання ринку цінних паперів. Форми державного внутрішнього кредиту. Державна позика як форма державного кредиту. Казначейські зобов'язання. Облігація. Правовідносини України з іноземними державами і міжнародними фінансово-кредитними організаціями в галузі державного кредиту. Нормативно-правове забезпечення в галузі державного кредиту.

Поняття і види страхування. Основні галузі страхування. Види. Загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Договір страхування. Організація страхування в Україні і відносини у цій сфері, що регулюються фінансовим правом. Правове положення Комітету у справах нагляду за страховою діяльністю.

Література [1; 15; 18; 52; 126–128]

**Тема 12. Правове регулювання валютних операцій в Україні.
Валютний контроль**

Валютна політика як основа валютного регулювання і валютного контролю. Валютне регулювання і контроль як інструменти валютної і грошово-кредитної політики. Законодавча та нормативна база валютного регулювання і валютного контролю.

Становлення системи валютного регулювання в Україні. Завдання в галузі валютного регулювання, які постали перед НБУ з одержанням Україною своєї державної незалежності. Становлення бази валютного регулювання. Принципи проведення Україною валютної політики.

Класифікація і характеристика методів валютного регулювання. Основні методи валютного регулювання, які використовують центральні банки. Девізна політика. Процентна політика. Управління валютними резервами. Валютні обмеження.

Курсова політика НБУ. Поняття і класифікація валютних курсів. Режим регульованого “плаваючого” валютного курсу, що застосовується НБУ. Поняття і значення “валютного коридору” та практика його використання в Україні.

Формування та управління золотовалютним резервом країни. Призначення золотовалютних резервів країни. Склад золотовалютних резервів. Банківські метали. Формування оптимальної структури

золотовалютних резервів України. Рациональне розміщення валютних резервів України за кордоном. Використання золотовалютних резервів.

Регулювання НБУ поточних валютних операцій. Поняття і класифікація поточних валютних операцій. Механізм впливу валютного курсу на експортно-імпортні операції. Регулювання НБУ пропозиції іноземної валюти. Регулювання НБУ попиту на іноземну валюту.

Регулювання НБУ операцій, пов'язаних з рухом капіталу. Поняття і класифікація операцій, пов'язаних з рухом капіталів. Вплив руху капіталів на курси валют. Спосіб регулювання НБУ руху капіталів.

Повноваження НБУ у сфері валютного контролю. Поняття валютного контролю та його законодавча і нормативна база. Контроль НБУ за виконанням правил регулювання валютних операцій на території України. Контроль за виконанням уповноваженими банками функцій здійснення валютного контролю за своєю клієнтурою. Санкції НБУ за порушення валютного законодавства. Координація НБУ діяльності органів валютного контролю.

Література [3; 47; 66; 67; 99]

Тема 13. Правові основи фінансового контролю в Україні

Суть і призначення фінансового контролю. Види фінансового контролю. Методи фінансового контролю. Поняття ревізії. Види ревізій. Акт ревізії. Обстеження. Інспекції. Спостереження. Організації та органи фінансового контролю. Загальнодержавний фінансовий контроль. Відомчий фінансовий контроль. Фінансовий контроль фінансово-кредитних органів. Внутрішньогосподарський фінансовий контроль. Аудиторський фінансовий контроль. Правове положення державної податкової служби в Україні. Правові засади аудиторської діяльності в Україні. Державна пробірна палата України.

Література [1; 2; 16; 17; 19; 35; 50; 126–128]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Суть і роль грошово-кредитної політики, визначення її стратегії і тактики.
2. Інструменти грошово-кредитної політики і тенденції їх застосування центральними банками.

3. Політика обов'язкових резервних вимог.
4. Політика рефінансування.
5. Політика відкритого ринку.
6. Поняття фінансової системи, її правова природа.
7. Фінанси матеріальної сфери виробництва.
8. Правозастосовні акти — юридична форма реалізації фінансового права.
9. Правові форми оперативно виконавчої діяльності у галузі фінансів.
10. Порядок реєстрації і опублікування фінансово-правових актів.
11. Формування і вдосконалення фінансового законодавства.
12. Поняття державного бюджету та його роль у виконанні функцій суверенної держави.
13. Поняття соціального страхування.
14. Правовий режим централізованих, державних і недержавних фондів майнового і особистого страхування.
15. Фінанси банківсько-кредитної системи.
16. Зміст, правові методи і форми фінансової діяльності держави.
17. Органи управління державними фінансами.
18. Поняття і функції податків і зборів (обов'язкових платежів).
19. Класифікація податків.
20. Система оподаткування в Україні.
21. Акцизний збір.
22. Сутність і призначення податку на додану вартість.
23. Поняття мита та його види.
24. Оподаткування операцій особливого виду.
25. Порядок нарахування та строки сплати податку на прибуток підприємств.
26. Порядок стягнення не внесених у строк податків і зборів (обов'язкових платежів).
27. Правове регулювання місцевих податків і зборів.
28. Фінансові санкції за порушення податкового законодавства.
29. Адміністративні штрафи за порушення податкового законодавства.
30. Кримінальна відповідальність за ухилення від сплати податків.
31. Загальні елементи грошових систем.
32. Грошові реформи та методи їх проведення.
33. Інфляція.
34. Емісія грошей. Емісійний механізм та емісійна система.

35. Правові засади організації емісійних операцій. Емісійна дисципліна.
36. Сутність бюджетної системи.
37. Бюджетне законодавство України.
38. Аналіз Державного бюджету України 2000 року.
39. Управління державним боргом України.
40. Політичне значення бюджету та його роль у виконанні функцій держави.
41. Поняття позабюджетних фондів та їх значимість у фінансово-кредитній системі держави.
42. Фонд державного соціального страхування і Пенсійний фонд.
43. Державний Фонд зайнятості населення.
44. Позабюджетні фонди органів місцевого самоврядування.
45. Інші позабюджетні фонди.
46. Поняття, класифікація і основи правового регулювання цільових державних і місцевих фондів коштів.
47. Правовий режим цільових бюджетних фондів.
48. Правовий режим державних позабюджетних фондів і цільових фондів коштів органів місцевого самоврядування.
49. Структура та організаційно-правові форми банківської системи України.
50. Правове положення Національного банку України.
51. Операції Національного банку.
52. Повноваження НБУ щодо здійснення банківського нагляду.
53. Органи управління та структура НБУ.
54. Нормативні акти НБУ.
55. Правові основи діяльності комерційних банків в Україні.
56. Види комерційних банків та їх правовий статус.
57. Порядок створення і припинення діяльності комерційних банків.
58. Відкриття філій та представництв комерційних банків на території України та інших держав.
59. Статутний та інші фонди комерційних банків.
60. Порядок надання комерційним банкам ліцензії на здійснення банківських операцій.
61. Органи управління і структура комерційних банків.
62. Правові основи державного кредиту.
63. Внутрішній державний борг.
64. Державне регулювання ринку цінних паперів.
65. Форми державного кредиту.

66. Правовідносини України з іноземними державами і міжнародними фінансово-кредитними організаціями в галузі державного кредиту.
67. Нормативно-правове забезпечення відносин в галузі державного кредиту.
68. Сутність і функції страхування.
69. Основні галузі і види страхування.
70. Державний нагляд за страховою діяльністю в Україні.
71. Правова природа банківського кредиту.
72. Види банківського кредиту.
73. Види забезпечення виконання зобов'язань за кредитним договором.
74. Відповідальність за порушення зобов'язань за кредитним договором.
75. Правове регулювання одержання кредитів в іноземній валюті від іноземних кредиторів.
76. Організація роботи з готівкою установами банку.
77. Форми безготівкових розрахунків на території України.
78. Валютні операції та їх види.
79. Правовий режим операцій з продажу та купівлі іноземної валюти на міжбанківському валютному ринку України.
80. Порядок та умови торгівлі іноземною валютою.
81. Класифікація і характеристика методів валютного регулювання.
82. Курсова політика НБУ.
83. Регулювання НБУ поточних валютних операцій.
84. Регулювання НБУ операцій, пов'язаних з рухом капіталу.
85. Повноваження НБУ у сфері валютного контролю.
86. Суть і призначення фінансового контролю.
87. Види фінансового контролю.
88. Методи фінансового контролю.
89. Організація фінансового контролю в Україні.
90. Органи, які здійснюють фінансовий контроль, їх повноваження.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативні акти

1. *Конституція України*. Статті 85, 92, 93, 95, 96, 99, 106, 116, 119. — К., 1996.

2. Закон України “Про банки і банківську діяльність” від 7 грудня 2000 р.
3. Закон України “Про Національний банк України” від 20 травня 1999 р.
4. *Господарський кодекс України* від 16 січня 2003 р. — К.: Велес, 2004.
5. Закон України “Про цінні папери і фондову біржу” від 18 червня 1991 р. № 1201-ХІІ // Закони України. — К., 1996. — Т. 2.
6. Закон України “Регламент Верховної Ради України” від 27 липня 1994 р. № 129/94-ВР із змінами від 2 липня 1997 р.
7. *Бюджетний кодекс України* від 21 червня 2001 р. — К.: Парлам. вид-во, 2005.
8. Закон України “Про державний бюджет України на 2005 рік”.
9. Закон України “Про господарські товариства” від 19 вересня 1991 р. № 1576-ХІІ // Закони України. — К., 1996. — Т. 2.
10. Закон України “Про заставу” від 2 жовтня 1992 р. № 2654-ХІІ.
11. Закон України “Про банкрутство” від 14 травня 1992 р. № 2343-ХІІ.
12. Закон України “Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов’язань” від 22 листопада 1996 р. № 543/96-ВР // *Голос України*. — 1997. — 14 січ.
13. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища” від 25 червня 1991 р. (статті 41–49, 68, 69) // Закони України. — К., 1996. — Т. 2.
14. Закон України “Про єдиний митний тариф” від 5 лютого 1992 р. // Закони України. — К., 1996. — Т. 3.
15. Закон України “Про державний внутрішній борг України” від 16 вересня 1992 р. // *Відомості Верховної Ради України*. — 1993. — № 41. — Ст. 598.
16. Закон України “Про державну контрольно-ревізійну службу в Україні” від 26 січня 1993 р. // *Галицькі контракти*. — 1996. — № 30.
17. Закон України “Про державну податкову службу в Україні” (в ред. Закону України від 24 грудня 1993 р. № 3813-ХІІ) // Закони України. — К., 1996. — Т. 1.
18. Закон України “Про страхування” від 7 березня 1996 р. // *Уряд. кур’єр*. — 1996. — 18 квіт.
19. Закон України “Про Рахункову Палату” від 11 липня 1996 р. // *Відомості Верховної Ради України*. — 1998. — № 24. — Ст. 136.

20. *Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про систему оподаткування””* від 18 лютого 1997 р. // Уряд. кур’єр. — 1997. — 20 берез.
21. *Закон України “Про податок на додану вартість”* від 3 квітня 1997 р. // Уряд. кур’єр. — 1997. — 8 трав.
22. *Закон України “Про фіксований сільсько-господарський податок”* від 17 грудня 1998 р. // Уряд. кур’єр. — 1996. — 6 січ.
23. *Закон України “Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту”* від 22 грудня 1998 р. // Урядовий кур’єр. — 1999. — 18 лют.
24. *Закон України “Про зайнятість населення”* від 1991 р. № 803.
25. *Закон України “Про збір на обов’язкове державне пенсійне страхування”* від 26 червня 1997 р. // *Голос України*. — 1997. — 29 лип.
26. *Закон України “Про збір на обов’язкове державне соціальне страхування”* від 26 червня 1997 р. // Уряд. кур’єр. — 1997. — 29 лип.
27. *Закон України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні”* від 1991 р. № 875, із змін. та допов.
28. *Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про джерела фінансування дорожнього господарства України””* від 16 грудня 1997 р. // Уряд. кур’єр. — 1997. — 15 січ.
29. *Закон України “Про лізинг”* від 16 грудня 1997 р. // *Галицькі контракти*. — 1998. — № 10.
30. *Закон України “Про нотаріат”* від 2 вересня 1993 р. № 3425-XII.
31. *Кодекс України “Про надра”* від 27 липня 1994 р. (статті 28–36).
32. *Закон України “Про охорону праці”* від 14 жовтня 1992 р. № 2694, із змін. і допов.
33. *Закон України “Про формування, порядок надходження і використання коштів Фонду для здійснення заходів щодо ліквідації наслідків чорнобильської катастрофи та соціального захисту населення”* від 10 лютого 2000 р.
34. *Цивільний кодекс України* від 16 січня 2003 р. — К.: Парлам. вид-во, 2004.
35. *Указ Президента України “Про утворення Державної податкової адміністрації України та місцевих державних податкових адміністрацій”* від 22 серпня 1996 р. № 760/96 // *Галицькі контракти*. — 1996. — № 38.
36. *Указ Президента України “Про гербовий збір”* від 6 листопада 1998 р. № 1222/98 // Уряд. кур’єр. — 1998. — 19 листоп.

37. *Указ* Президента України “Про засоби по впорядкуванню розрахунків за договорами із суб’єктами підприємницької діяльності” від 4 жовтня 1994 р.
38. *Постанова* Кабінету Міністрів України про затвердження положень “Про державну реєстрацію нормативних актів міністерств та інших органів державної виконавчої влади” від 28 грудня 1992 р.
39. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Питання пенсійного фонду” від 1 червня 1994 р. № 345.
40. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Про затвердження порядку встановлення нормативів збору за забруднення навколишнього природного середовища” від 1 березня 1999 р. № 303.
41. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Про створення Державного інноваційного фонду” від 18 лютого 1992 р.
42. *Декрет* Кабінету Міністрів України “Про акцизний збір” від 26 грудня 1992 р. // *Закони України*. — К., 1996. — Т. 2.
43. *Декрет* Кабінету Міністрів України “Про державне мито” від 21 січня 1993 р. // *Галицькі контракти*. — 1996. — № 37.
44. *Декрет* Кабінету Міністрів України “Про місцеві податки і збори” від 20 травня 1993 р. // *Голос України*. — 1993. — 11 черв.
45. *Декрет* Кабінету Міністрів України “Про стягнення не внесених у строк податків і неподаткових платежів” від 21 січня 1993 р. // *Голос України*. — 1993. — 9 лют.
46. *Декрет* Кабінету Міністрів України “Про надання державних гарантій щодо іноземних кредитів, які надаються Україні відповідно до міжнародних договорів” від 17 березня 1993 р. № 25–93 // *Голос України*. — 1993. — 31 берез.
47. *Декрет* Кабінету Міністрів України “Про систему валютного регулювання і валютного контролю” від 19 лютого 1993 р. № 15/93.
48. *Положення* про порядок підтримки Національним банком України ліквідності банківської системи через операції РЕПО купівлі/продажу державних цінних паперів; Затв. постановою Правління Національного банку України від 26 грудня 1996 р. № 333.
49. *Положення* “Про операції банків з векселями” від 25 травня 1999 р. № 258.
50. *Положення* про Міністерство фінансів України: Затв. постановою Кабінету Міністрів від 27 лютого 1993 р. № 143. // *Збірник постанов Уряду України*. — 1993. — № 7. — Ст. 150.

51. *Положення* про Державне Казначейство, затверджене постановою Кабінету Міністрів від 31 липня 1995 р. № 590. // Збірник постанов Уряду України. — 1995. — № 11. — Ст. 262.
52. *Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування* від 14 січня 1998 р. // Відомості Верховної Ради України. — 1998 р. — № 23. — Ст. 121.
53. *Постанова* Кабінету Міністрів України “Про впорядкування, залучення і використання іноземних кредитів, повернення яких гарантується Кабінетом Міністрів України, вдосконалення системи залучення зовнішніх фінансових ресурсів та обслуговування зовнішнього державного боргу” від 5 травня 1997 р. № 414 // Финансовая консультація. — 1997. — № 9.
54. *Положення* про порядок залучення іноземних кредитів та надання гарантій Кабінету Міністрів України для забезпечення зобов'язань юридичних осіб-резидентів щодо їх погашення: Затв. постановою Кабінету Міністрів України від 5 травня 1997 р. № 414 // Финансовая консультація. — 1997. — № 9.
55. *Статут* Національного банку України: Затв. постановою Президії Верховної Ради України від 7 жовтня 1991 р. № 1605-ХІІ.
56. *Інструкція* “Про порядок застосування та стягнення фінансових санкцій органами державної податкової служби”: Затв. наказом Голови державної податкової інспекції України від 20 квітня 1995 р. № 28 // Галицькі контракти. — 1998. — № 13; Баланс. — 1998. — № 14.
57. *Інструкція* “Про порядок обчислення та сплати збору за забруднення навколишнього природного середовища”: Затв. наказом Мінекобезпеки та ДПАУ від 19 липня 1999 р. № 162/379; зареєстрований в Мінюсті 9 серпня 1999 р. за № 544/3837.
58. *Інструкція* “Про порядок перерахування, обліку та витрачання коштів державного, галузевих та регіональних фондів охорони праці підприємств”; Затв. наказом Держнаглядохоронпраці та Мінфіна від 25 січня 1994 р.
59. *Інструкція* “Про порядок надходження, обліку і витрачання коштів Фонду України соціального захисту інвалідів”: Затв. наказом Міністерства фінансів України та ДПАУ від 1 вересня 2000 р. № 130/ 171/ 398; зареєстровано в Мінюсті 1 вересня 1999 р. за № 592/ 3885.

60. *Методичні рекомендації щодо застосування комерційними банками Закону України “Про банкрутство”*: Лист Національного банку України від 21 серпня 1994 р. № 23012/105.
61. *Положення про застосування Національним банком України заходів впливу до комерційних банків за порушення банківського законодавства*: Затв. постановою Правління Національного банку України від 4 лютого 1998 р. № 38 // Інформ. бюл. — 1998. — № 3.
62. *Положення про кредитування, затверджене постановою Правління Національного банку України від 28 вересня 1995 р. № 246* // Деловая неделя. — № 1–4.
63. *Положення про порядок формування і використання резерву для відшкодування можливих втрат за кредитними операціями комерційних банків*: Затв. постановою Правління Національного банку України від 27 березня 1998 р. № 122 // Финансовая консультация. — 1998. — № 17.
64. *Положення про порядок здійснення консорціумного кредитування*: Затв. постановою Правління Національного банку України від 21 лютого 1996 р. № 33 // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. — К., 1996. — Вип. 2.
65. *Положення про міжбанківські розрахунки в Україні, затверджене постановою Правління національного банку України від 8 жовтня 1998 р. № 414* // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. — К., 1998. — Вип. 11.
66. *Положення про порядок створення і реєстрації комерційних банків, затверджене постановою Правління національного банку України від 21 липня 1998 р. № 281* // Законодавчі і нормативні акти з банківської діяльності. — К., 1998. — Вип. 10.
67. *Положення про порядок видачі банкам ліцензій на здійснення банківських операцій*: Затв. постановою Правління Національного банку України від 6 травня 1998 р. № 181 // Законодавчі і нормативні акти з питань банківської діяльності. — К., 1998. — Вип. 8.
68. *Положення про порядок формування банківською системою обов'язкових резервів, затверджене постановою Правління Національного банку України від 26 грудня 1996 р. № 333* // Законодавчі і нормативні акти з питань банківської діяльності. — К., 1997. — Вип. 1.

69. *Положення* про порядок реєстрації одержання резидентами кредитів в іноземній валюті від іноземних кредиторів: Затв. постановою Правління Національного банку України від 7 травня 1997 р. № 144. // Галицькі контракти. — 1997. — № 29.
70. *Порядок* банками операцій з векселями: Затв. головою Правління Національного банку України 25 лютого 1993 р. № 414 // Законодавчі і нормативні акти з питань банківської діяльності. — К., 1997. — Вип. 9.
71. *Інструкція* про порядок відкриття та функціонування кодованих рахунків фізичних осіб (резидентів і нерезидентів) в іноземній та національній валюті України: Затв. постановою Правління Національного банку України від 9 листопада 1998 р. № 469 // Законодавчі і нормативні акти з питань банківської діяльності. — К., 1998. — Вип. 12.
72. *Порядок* ведення касових операцій у національній валюті в Україні: Затв. постановою Правління Національного банку України від 2 лютого 1997 р. № 21 в редакції постанови Правління Національного банку України від 13 жовтня 1997 р. № 334.
73. *Правила* проведення закритих аукціонів з продажу кредитів Національним банком України: Затв. постановою Правління Національного банку України від 20 травня 1994 р. № 97 // Законодавчі і нормативні акти з питань банківської діяльності. — К., 1996. — Вип. 5.
74. *Положення* про відкриття та функціонування в уповноважених банках України рахунків банків-кореспондентів в іноземній валюті та в гривнях: Затв. постановою Правління Національного банку України від 26 березня 1998 р. № 118 // Законодавчі і нормативні акти з питань банківської діяльності. — К., 1998. — Вип. 5.
75. *Правила* здійснення операцій на міжбанківському валютному ринку України: Затв. постановою Правління Національного банку України від 15 квітня 1998 р. № 150 // Інформ. бюл. — 1998. — № 9.

Додаткова

76. *Александрова М. М., Маслова С. О.* Гроші. Фінанси. Кредит: Навч. посіб.: К.: ЦУЛ, 2002.
77. *Банківська* енциклопедія / За ред. А. М. Мороза. — К., 1993.
78. *Банківський УК* // Бізнес — 1998 — 13 квіт.
79. *Банк и его клиенты* // Закон. — 1997. — № 1.

80. *Банки клиент. Равные ли партнеры: правовой аспект* // Хозяйство и право. — 1992. — № 1.
81. *Бровкова Е. Г., Продиус И. П.* Финансово-кредитная система государства. — К., 1997.
82. *Бублик В.* Законодательство о валютном регулировании: практика применения // Хозяйство и право. — 1997. — № 3.
83. *Валютне регулювання* (Ч. 1, 2). Правове регулювання банківської та інвестиційної діяльності в Україні. (Вип. 3.1, 3.2). — К.: Екобуд, 1996.
84. *Вексель и облигации* // Закон. — 1997. — № 7.
85. *Викторов И., Миронов В.* Законность в кредитно-банковской сфере // Законность. — 1997. — № 11.
86. *Воронова Л. К.* Про вдосконалення фінансового законодавства / Матеріали міжнар. наук. конф. “Проблеми фінансового права”. — Чернівці: Рута, 1996.
87. *Гаврилишин О.* Основні елементи теорії ринкової системи. — К.: Наук. думка, 1992.
88. *Гейваидов Я. А.* Основы правового регулирования банковской системы в Российской Федерации // Государство и право. — 1997. — № 6.
89. *Голуб А. Г., Семенюк Л. П., Смовженко Т. С.* Гроші. Кредит. Банки: Навч. посіб. — Львів: Центр Європи, 1997.
90. *Гуреев В. И.* Налоговое право. — М.: Экономика, 1995.
91. *Гурне Б.* Державне управління. — К.: Основи, 1993. — С. 161.
92. *Гусаков В.* Счет в банке // Закон. — 1997. — № 7.
93. *Епіфанов А. О., Сало І. В., Д'яконова І. І.* Бюджет і фінансова політика України: Навч. посіб. — К.: Наук. думка, 1997.
94. *Єфіменко О. В., Марченко О. М.* Державне будівництво та місцеве самоврядування. — К., 1998.
95. *Ефимова Л. Г.* Банковское право: Учеб. и практ. пособие. — М.: БЕК, 1994.
96. *Кадькаленко С. Т., Москошенко О. М., Скворцов М. Н.* Підприємець та податки. — К.: Манускрипт, 1995.
97. *Карасева М. В.* О предмете финансового права на современном этапе // Государство и право. — 1997. — № 11.
98. *Карпінський Б. А., Герасименко О. В.* Фінансова система: Навч. посіб. — К.: ЦУЛ, 2003.
99. *Качан О. О.* Банківське право: Навч. посіб. — К.: Школа, 2004.
100. *Костюченко О. А.* Банківське право. — К., 1999.

101. *Красько И. Е., Жушман В. П., Гагин Н. В.* Акции и векселя в экономическом обороте Украины: Учеб. справ. пособие. — Харьков: Еспада, 1999. — 280 с.
102. *Кредитування* (Ч. 1–3). Правове регулювання банківської та інвестиційної діяльності в Україні. (Вип. 8.1, 8.2). — К.: Екобуд, 1997.
103. *Криницький И. Е., Кучерявенко Н. П.* Налоговое право. — Харьков: Ксилон, 1995.
104. *Кучерявенко Н. П.* Основы налогового права. — Харьков: Константа, 1996.
105. *Менькю Н., Грегори.* Макроэкономика. — М.: Изд-во МГУ, 1993.
106. *Меньшиков С. М.* Инфляция и кризис регулирования экономики. — М., 1979.
107. *Мир денег* / Под ред. Р. М. Єнтова. — М.: АО “Развитие”, 1992.
108. *Мойсик В. В.* В зеркале статьи 148–2 // Закон и бизнес. — 1995. — 15 нояб.
109. *Нам К.* Правовая природа договора банковского счета // Хозяйство и право. — 1996. — № 7.
110. *Некрасов А.* Тростовые операции в коммерческих банках // Хозяйство и право. — 1996. — № 2; 3.
111. *Немировский И. Б., Холяк Б. В.* Особенности вексельного права в Украине. — К.: Аверс, 1999.
112. *Олейник О.* Правовые проблемы банковской тайны // Хозяйство и право. — 1997. — № 6.
113. *Основы податкового права:* Навч. посіб. — К.: Т-во “Знання”, КОО, 1998.
114. *Ответственность* коммерческих банков // Закон-1995.-№ 1.
115. *Податкове право* / За ред. М. П. Кучерявенка: Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2003.
116. *Поляков В. П., Московкина Л. А.* Структура и функции центральных банков. Зарубежный опыт: Учеб. пособие. — М.: ИНФРА-М, 1996.
117. *Проблеми розвитку кредитно-банківської системи України:* Матеріали Національної наук.-практ. конф. — К.: Сівера, 1993.
118. *Проблеми фінансового права.* — Чернівці: Рута, 1996. — Вип. 1.
119. *Розпутенко І. В.* Податкова політика і економічні реформи: Навч. посіб. — К.: УАДУ при Президентові України, 1996.
120. *Саниахметова Н.* Обеспечение исполнения кредитных обязательств // Юрид. вести. — 1995. — № 2.
121. *Сапожников Н. В.* “Банковское право” в отраслевом законодательстве // Государство и право. — 1996. — № 9.

122. *Сапожников Н. В.* Правовые проблемы валютного кредитования // Закон. — 1997. — № 2.
123. *Тези Міжнар. наук.-практ. конф. “Проблеми вдосконалення податкової системи України” (24–25 жовтня 1996 р., м. Київ).* — К.: Укртипроект, 1996.
124. *Тищенко О.* Гроші та банківська справа. — К.: Основи, 1996.
125. *Трофимов К.* Кредитные правоотношения коммерческого банка // Хозяйство и право. — 1996. — № 9.
126. *Фінансове право: Курс лекцій / В. А. Предборський, О. О. Качан, А. Г. Зюнькін та ін.* — К.: Правові джерела, 1998.
127. *Фінансове право: Навч. посіб. для студ. юрид. вузів та ф-тів / За ред. Л. К. Воронової, Є. А. Алісова.* — Харків, 1998.
128. *Фінансово-правовий словник / Уклад. В. В. Безугла, О. Д. Василюк, Л. К. Воронова.* — К.: Вид-во КДУ, 1992.
129. *Центральний банк і грошово-кредитна політика: Підручник / Під. ред. А. М. Мороза, М. Ф. Пуховкіної.* — К.: Вид-во КНЕУ, 1999.
130. *Чебан В. М.* Реалізація фінансово-правових норм // Наукові статті. Вип. 2. — Чернівці, 1995. — С. 124–128.
131. *Чубаров С.* Договір банківського счета // Хозяйство и право. — 1996. — № 12.
132. *Яни П.* Налоговое законодательство: проблемы ответственности // Законность. — 1997. № 9.

Зміни та доповнення до законів України, інших актів Верховної Ради України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України див.:

Журнали: Офіційний вісник України, Відомості Верховної Ради України.

Газети: Урядовий кур'єр, Голос України.

Зміни та доповнення до нормативних актів Національного банку України див.:

Журнали: Законодавчі і нормативні акти з питань банківської діяльності (додаток до журн. Вісник Національного банку України);
Інформаційний бюлетень (Асоціація комерційних банків);
Банківська справа.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка	3
Навчально-тематичний план вивчення дисципліни “Правові основи фінансово-грошової системи України”	5
Програмний матеріал до вивчення дисципліни “Правові основи фінансово-грошової системи України”	5
Питання для самоконтролю	11
Список рекомендованої літератури.....	14

МАУП

Зам. № ВКЦ-2363

Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП